

Õiguskantsler

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve
Amet
Kaur Kajak
peadirektor
info@ttja.ee

Meie 11.06.2019 nr 7-4/190429/1902979

Krediidiasutuste tegevus põhimakseteenuste piiramisel

Austatud peadirektor

Õiguskantsler on saanud mitu kaebust maksekonto (ehk pangakonto) avamise ja sellega seotud põhimakseteenuste piiramise kohta. Väidetavalt ei ava krediidiasutused täitemenetluse võlgnikule maksekontot või piiravad maksekonto kasutamist selliselt, et inimene ei saa teha deebetkaardiga makseid, internetipangas ülekandeid ega võtta sularahaautomaadist arestimata jäetud summa ulatuses sularaha (edaspidi põhimakseteenused).

2019. aasta maikuu seisuga on Eestis kokku umbes 150 000 füüsilisest isikust täitemenetluse võlgnikku. Kuigi iga täitemenetluse võlgniku maksekontot ei arestita, puudutab põhimakseteenuste piiramine väga paljusid täitemenetluse võlgnikke. Maksekonto avamine ja sellele ligipääsu võimaldamine on aga üks olulisemaid finantsteenuseid, mis on inimese igapäevaelu korraldamiseks hädavajalik ning tagab talle sotsiaalse kindlustunde. Maksekontole kantakse mitmed tasud, toetused ja hüvitised ja selle kaudu saab tasuda erinevate kommunaalkulude (näiteks veevärgi, kaugkütte, elektri, gaasi), lapse lasteaia või huvihariduse või kohtusse pöördumise kulude (näiteks riigilõivu) eest.

Kui krediidiasutus ei ava täitemenetluse võlgnikule maksekontot, siis piiratakse tema juurdepääsu ühele olulisemale finantsteenusele. Kui krediidiasutus ei võimalda täitemenetluse võlgnikul arestimata summa ulatuses teha internetipangas ülekandeid, tasuda deebetkaardiga või võtta automaadist raha, peab võlgnik minema selleks pangakontorisse ning maksma nende teenuste eest kõrget tasu (2–5 eurot tehingu eest). Põhimakseteenuste piiramist ei saa põhjendada pelgalt krediidiasutuste sooviga lihtsustada kontrolli arestitud maksekonto üle. Õigusaktid ei luba selliselt täitemenetluse võlgniku tarbijaõigusi rikkuda.

Palun Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil kaaluda riikliku järelevalve algatamist tarbijatele seadusega antud õiguste tagamise üle.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Avaldajad on välja toonud mitmeid võimalikule rikkumisele viitavad asjaolusid, mille tõepärasust on vaja järelevahtemenetluses kontrollida. Saaksite muu hulgas välja selgitada, kas:

- Suuremad krediidasutused keelduvad täitemenetluse võlgnikega maksekonto lepingute sõlmimisest. Kui täitemenetlust alustatakse pärast lepingu sõlmimist, siis teenindatakse kliente edasi, kuid on ka juhtumeid, kui leping lõpetatakse;
- Üksikud krediidasutused on nõus sõlmima maksekonto lepingu täitemenetluse võlgnikuga;
- Vähemalt üks krediidasutus võimaldab kõiki põhimakseteenuseid isikule, kelle suhtes on alustatud täitemenetlust pärast maksekonto avamist;
- Vähemalt üks krediidasutus võimaldab täitemenetluse võlgnikul kasutada pangakaarti kaardimakseteks ja sularaha väljavõtmiseks automaadist, kuid internetipangas ülekandeid teha ei ole võimalik. Ühe ülekande saab teha saates e-posti panka, see ülekanne on tasuta, järgmiste ülekannete jaoks tuleb minna pangakontorisse;
- Vähemalt üks krediidasutus võimaldab kasutada pangakaarti sularaha väljavõtmiseks pangautomaadist ja kasutada internetipanka ülekannete tegemiseks, pangakaardiga kaardimakseid teha ei ole võimalik;
- ülejäänud krediidasutustes peab täitemenetluse võlgnik minema pangakontorisse ning saab teha ülekandeid ja võtta sularaha üksnes telleri vahendusel teenustasu eest.

Põhimakseteenuste piiramise võimalus täitemenetluse seadustikus

[Täitemenetluse seadustik](#) (TMS) sätestab, kuidas peab kohtutäitur täitedokumendi täitmist korraldama ning milliseid võlgniku sissetulekuid ja kui suures ulatuses ei tohi arestida.

Kohtutäituril on võimalik nõude täitmiseks pöörata sissenõue muu hulgas võlgniku pangakontole TMS § 115 lg 1). Konto arestitakse arestimisakti alusel selles näidatud ulatuses (TMS § 115 lg 2 lause 1). Kontol olev raha kantakse arestimisakti kohaselt arestitud summa ulatuses kohtutäituri ametialasele arvelduskontole (TMS § 115 lg 2 lause 2). Kohtutäitur peab arestimisaktis märkima, kui suur summa ei kuulu igakuiselt arestimisele. Täitemenetluse käigus sissetuleku arestimisele on seatud piirangud, mille eesmärk on tagada võlgnikule tema enda ja tema ülalpeetavate toimetulekuks minimaalselt vajalik raha. Üldjuhul ei tohi arestida töötasu alammäära suurust summat (2019. aastal 540 eurot kuus). Ühe kuu töötasu alammäärast väiksemat ja arvestuslikust elatusmiinimumist (praegu 215,44 eurot) suuremat sissetulekut võib teatud juhtudel arestida kuni 20% ulatuses. Samuti tuleb arestimisaktis ära tuua ülalpeetavate kohta arestimisele mittekuuluvad summad.

Arestimisakt edastatakse krediidasutusele elektroonilise arestimissüsteemi kaudu. Elektroonilise arestimissüsteemi eesmärk on tagada võlgniku konto arestimise ja arestide haldamisega seotud toimingute kohta elektrooniliselt taotluse edastamine krediidasutusele, võimaldada päringute tegemist krediidasutuse valduses olevate andmete kohta kui ka krediidasutusel teha isikule konto avamise korral päringuid konto arestide olemasolu kohta. Konto loetakse arestituks, kui krediidasutus on elektroonilise arestimisakti kätte saanud. Arestimisakt kehtib ka võlgniku tulevikus avatava konto suhtes (TMS § 115 lg 5). Krediidasutus peab kohtutäituri arestimisakti kohaselt täitma ja võimaldama võlgnikul kasutada arestimata jäetud summat.

TMS § 115 lg 5¹ annab krediidasutusele võimaluse mitte avada täitemenetluse võlgnikule uut maksekontot, kui maksekonto arestimise kohta on samas krediidasutuses täitmisel kohtutäiturilt saadud arestimisakt. TMS § 115 lõikest 5¹ ei keela krediidasutusel avada kontot, kui isikul selles krediidasutuses konto puudub. Kui isikul ei ole krediidasutuses kontot, ei ole võimalik

krediidasutusel kohtutäituri arestimisakti täita - ei saa võlgniku kontrol olevat raha kanda kohtutäituri ametialasele kontole.

TMS ei reguleeri konto avamist krediidasutuses kontot mitteomavale täitemenetluse võlgnikule kui ka arestitud maksekontoga seotud põhimakseteenuste piiramist. Samuti ei korralda TMS seda, kuidas peab krediidasutus võimaldama täitemenetluses arestimata jäetud summat kasutada. See on reguleeritud krediidasutuste seaduses ja võlaõigusseaduses.

Maksekonto avamine ja sellega seotud põhimakseteenused

[Krediidasutuste seadus](#) (KAS) § 89 lg 9 sätestab, et krediidasutus võib ise otsustada, keda teenindada ja keda mitte, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Krediidasutuse õigust otsustada on piiratud [võlaõigusseaduse](#) (VÕS) §-s 710¹, millega Eesti võttis üle Euroopa Liidu [maksekonto direktiivi](#) artikli 16.

VÕS § 710¹ lg 2 kohustab krediidasutust sõlmima põhimakseteenuste osutamiseks lepingu Euroopa Liidus seaduslikul alusel viibiva tarbijaga, kui tarbijal on selle vastu põhjendatud huvi. Krediidasutus peab sõlmima makseteenuse lepingu ja avama maksekonto isikule, kelle suhtes ei ole rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlust ning kui isik ja tema taotletavad lepingutingimused vastavad seaduses sätestatule ja makseteenuse pakkuja kehtestatud teenuste üldtingimustele või makseteenuse osutamise tüüptingimustele (VÕS § 710¹ lg 1). Lepingu kohaselt peab makseteenuse pakkuja osutama isikule põhimakseteenuseid krediidasutuse üldtingimuste või tüüptingimustega määratud korras ja ulatuses.

KAS § 89 lg 9 tuleb seletuskirja kohaselt tõlgendada nii, et krediidasutusel on küll valikuõigus, aga see ei tohi olla diskrimineeriv. Põhimakseteenuste lepinguliigi korral rakendub VÕS § 710¹ sätestatud eriregulatsioon ja krediidasutusel tuleb põhimakseteenuste osutamiseks sõlmida leping.

VÕS ei võimalda krediidasutusel keelduda maksekonto avamisest seetõttu, et isikul on mõnes teises Eesti krediidasutuses maksekonto, mis võimaldab kasutada põhimakseteenuseid. Eesti ei rakendanud maksekonto direktiivi artiklis 16 punktis 5 toodud võimalust.¹ Nimelt võivad liikmesriigid selle sätte kohaselt lubada krediidasutustel konto avamise taotluse tagasi lükata, kui tarbijal juba on sama liikmesriigi territooriumil asuvas krediidasutuses maksekonto. Konto avamise taotluse saab tagasi lükata, kui tarbija teatab, et ta on saanud teatise maksekonto sulgemise kohta. Seega, kui krediidasutus saab elektroonilise arestimissüsteemi kaudu teada, et isiku kohta kehtib arestimisakt, ei saa krediidasutus siiski konto avamisest keelduda. TMS § 115 lõikest 5 lähtudes kehtib arestimisakt ka avatava konto kohta.

Krediidasutus peab tagama, et isik saaks põhimakseteenuseid kasutada arestimata jäetud summa ulatuses. Põhimakseteenuste osutamist ei tohi mingil moel piirata (sh tehingute arvu) ning makseteenuse lepinguga pakutavate teenuste ulatus peab jääma samaks (§ 710¹ lg 9 ja 10). Sestap ei saa piirata täitemenetluse võlgniku õigust teha deebetkaardiga makseid, teha ülekandeid internetipangas ja võtta sularaha automaadist.

Täitemenetluse võlgniku põhimakseteenuste kasutamist ei saa piirata ka üldtingimustega. Krediidasutuste üldtingimused ei sätesta, kas isik saab kasutada põhimakseteenuseid arestimata jäetud summa ulatuses. Üldtingimuste kohaselt blokeerivad krediidasutused konto ja/või teenuse,

---

¹ Vt ka Võlaõigusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (321 SE) [seletuskirja lisa 1](#).

kui isiku konto on täielikult või osaliselt arestitud ([Swedbank AS üldtingimuste](#) punkt 8.1.4.9, [LHV Pank AS üldtingimuste](#) p 10.1.4.8, [SEB panga üldtingimuste](#) p 73.7).

Krediidiasutuse üldtingimused sätestavad krediidiasutuse ja kliendi vaheliste suhete põhialused, krediidiasutuse ja kliendi vahelise suhtlemise korra ja üldised tingimused kliendi ja krediidiasutuse vaheliste tehingute teostamisel (KAS § 89 lg 6). Krediidiasutused on üldtingimused on eelnevalt välja töötanud, neid ei ole poolte vahel läbi räägitud ning täitemenetluse võlgnik ei saa neid mõjutada (vt VÕS § 35). Seega on eespool nimetatud üldtingimuste punktid tüüptingimused ja need võivad olla täitemenetluse võlgnikku ebamõistlikud kahjustavad (VÕS § 42), kui need piiravad maksekontoga seotud põhimakseteenuste kasutamist arestimata jäetud summa ulatuses.

Kui krediidiasutus rikub VÕS § 710¹, võib Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet [tarbijakaitseaduse](#) (TKS) alusel teha ettekirjutuse ja nõuda rikkumise lõpetamist ja edasisest rikkumisest hoidumist (TKS § 65 lg 2). Ebamõistlikult kahjustavate tüüptingimuste (VÕS § 42) kohta saab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet teha nii ettekirjutuse kui ka pöörduda hagiga kohtusse (TKS § 64, § 65 lg 3).

Palun Teil kaaluda järelevalve algatamist, et selgitada välja, kas ja mil määral on täitemenetluse võlgnikele tagatud juurdepääs seadusega ette nähtud põhimakseteenustele. Järelevalve tulemustest palun teavitada ka õiguskantslerit.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Rait Sannik 693 8438
Rait.Sannik@oiguskantsler.ee
Kristel Lekko 693 8443
kristel.lekko@oiguskantsler.ee